

Introduktion och instruktion, aktörskarta 1, övergripande.

Inledning – bakgrundstext

Den som är skyddsbehövande eller nyanländ med funktionsnedsättning i Sverige möts idag av ett komplext system, där många aktörer med olika funktioner ska samsas. MFD har tagit fram en karta över stegen som de personerna behöver ta, i syfte att synliggöra processen och vilka glapp den har, det vill säga vilka utmaningar och hinder som finns i mottagandet av personer som är nya i Sverige och har funktionsnedsättning.

Den karta ni snart ska titta på är en överblick över de steg som en individ behöver ta under sin första tid i Sverige. När ni startar vid ”Börja här” påbörjar ni samma process som en person som är nyanländ och skyddsbehövande med funktionsnedsättning gör. Till er hjälp finns det här också förklaringar på vad de olika stegen i rutorna betyder.

Syftet med att ta sig igenom systemet i kartan är att få en ökad förståelse för den mängd aktörer och roller som har ansvar samt de olika hinder som kan uppstå på vägen. Genom att reflektera kring var i systemet er verksamhet befinner sig, kan ni också börja synliggöra olika utvecklingsområden.

Till er hjälp har ni reflektionsfrågor som ni kan använda för att diskutera. Var i verksamheten lyfter ni funktionsnedsättning som perspektiv – eller gör ni det alls?

Reflektionsfrågor

Individuell reflektion

1. Känner du igen dig i beskrivningen av mottagningssystemet (kartan)?
2. Har du sedan tidigare kunskap om de olika delarna av mottagningssystemet som kartan beskriver?
  - Saknar du något område?
  - Om ja – vilket?
3. I vilka delar av mottagningssystemet behöver funktionshinderperspektivet uppmärksammas enligt dig?
4. Hur tillgängligt tror du att mottagningssystemet är idag för personer med funktionsnedsättning?

5. Vilka hinder tror du kan uppstå för en person med funktionsnedsättning på väg genom mottagningssystemet?

Reflektion i grupp – vad gör vi idag?

Svara kort på frågorna nedan genom att exempelvis låta alla svara med den första tanken som dyker upp. Använd exempelvis post-it-lappar eller annat verktyg som ni tycker är bra för att snabbt få fram alla deltagares tankar.

1. Var på kartan finns vår verksamhet?
2. Hur ser vårt uppdrag ut kring personer som är nya i Sverige och har en funktionsnedsättning?
  - Har vi ett direkt uppdrag eller jobbar vi med frågorna indirekt?
  - Om ja, på vilket sätt då?
3. Om vi jobbar i en verksamhet som möter enskilda, arbetar vi systematiskt med att ställa frågor om personen har en funktionsnedsättning eller särskilda behov?
  - Ja/nej? Varför/varför inte?
4. Om vi jobbar med frågorna på andra sätt, exempelvis på övergripande eller strategisk nivå eller i projektform, när och hur synliggör vi funktionshinderperspektivet?
5. Finns det andra verksamheter/organisationer som med närliggande frågor som oss?
  - Vilka i sådana fall?
  - Finns det en tydlig roll- eller ansvarsfördelning?
    - Om ja, hur ser den ut? Om nej, varför inte?

Nästa steg

När ni besvarat frågorna – gå då vidare till aktörskarta 2.

Tillägg till aktörskarta 1, övergripande.

Övergripande karta, 1.

För vilka gäller kartan?

- Kartan beskriver hur det kan se ut för en person som sökt asyl i Sverige, som omfattas av massflyktsdirektivet eller har uppehållstillstånd i Sverige och har en funktionsnedsättning.
- Massflyktsdirektivet utgör en ny skyddsgrund, därför förklaras det i en särskild ruta.

Vad betyder rutorna?

- Rutorna visar på olika steg i mottagningssystemet, som kan ge tillgång till olika stöd. Vilka stöd som en person kan ansöka om, styrs av personens juridiska status.
- Exempelvis har personer som har uppehållstillstånd i Sverige möjlighet att få fler stöd än personer som sökt asyl eller beviljats tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet.

Vilka kan använda sig av kartan?

- Kartan innehåller många ansvarsområden som berör myndigheter och offentliga verksamheter. Därför är också kartan främst tänkt att användas av tjänstepersoner inom sådana verksamheter.
- Kartan kan dock användas av civilsamhället i arbetet med att bistå skyddsbehövande och nyanlända personer med funktionsnedsättning med hjälp och stöd.

Förklaringar av innehållet i rutorna

1. Ansökan om skydd/asyl

Den här rutan symboliserar att en person kommer till Sverige eller ansöker om skydd här. Här är det viktigt att ansvariga aktörer och myndigheter efterfrågar och identifierar funktionsnedsättning och särskilda behov. Om det inte görs, är det svårt för personen att kunna få rätt typer av stöd i andra delar av mottagningssystemet.

Exempel på frågor som kan vara viktiga att få svar på är om den nyanlände har behov av tolkning, hjälpmedel eller tillgänglig information, exempelvis på andra språk eller i alternativa format.

2. Boende och basbehov

Den här rutan symboliserar behovet av tillgängligt boende och basbehov, såsom mat och kläder, under den första tiden i Sverige.

3. Vård som inte kan anstå

Den här rutan symboliserar olika behov av vård som personen kan behöva under den första tiden i Sverige och gäller exempelvis för personer som sökt asyl eller omfattas av massflyktsdirektivet. Det handlar om många olika typer av vård; sjukvård, tandvård, förlossningsvård, psykiatrisk vård, hjälpmedel, med mera. Det är sjukvården som bedömer vårdbehovet.

4. Stöd och service

Den här rutan symboliserar olika behov av stödinsatser som kan beviljas enligt socialtjänstlagen. Denna ruta är grå eftersom det finns oklarheter i ansvarsfördelningen mellan Lagen om mottagande av asylsökande (LMA) och socialtjänstlagen (SoL).

5. Information

Den här rutan symboliserar att det finns ett stort behov av tillgänglig och anpassad information för personer med funktionsnedsättning i hela mottagningssystemet. Om informationen inte är tillgänglig eller om tolkar saknas, kan den innebära många olika hinder för personen.

6. Skola (för barn)

Den här rutan symboliserar att barn med funktionsnedsättning som är asylsökande eller omfattas av massflyktsdirektivet har rätt att gå i skolan. Här kan det behövas anpassningar och extra stöd.

7. Arbete och sysselsättning

Den här rutan symboliserar att personer som sökt asyl eller omfattas av massflyktsdirektivet har möjlighet att arbeta och att stöd kan behövas.

8. Få/förlänga ett tillfälligt uppehållstillstånd

Den här rutan symboliserar de utmaningar som kan uppstå när en person med funktionsnedsättning behöver ansöka om en förlängning på sitt uppehållstillstånd. För personer som omfattas av massflyktsdirektivet tar stödet slut i denna del av mottagningssystemet.

9. Folkbokföring i en kommun

Denna ruta och resten av systemet, gäller bara för personer som har uppehållstillstånd och kan folkbokföra sig. För att personer ska kunna

ansöka om stöd är det viktigt att den kommun som personen ska bo i har kunskap om funktionsnedsättningar, dess konsekvenser och särskilda behov.

10. Boende

Denna ruta symboliserar möjligheten att ansöka om stöd med en tillgänglig bostad.

11. Vård, stöd och service

Denna ruta symboliserar eventuella behov av vård, stöd och service enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

12. Utbildning

Denna ruta symboliserar eventuella behov av stöd i utbildningssystemet, som anpassningar av undervisning och extra stöd i skolan och gäller både barn och vuxna.

13. Arbete och försörjning

Denna ruta symboliserar att nästa steg är att ta sig från utbildning till eget arbete och försörjning. Här kan behövas olika typer av arbetsmarknadsinsatser och stöd till den person som söker ett jobb eller ersättning för den som på grund av sin funktionsnedsättning inte kan arbeta.

14. Familjeåterförening

Denna ruta symboliserar möjligheter att kunna återförenas med sin familj i Sverige, vilket många gånger beror på personens möjlighet att kunna försörja en familj.

15. Permanent uppehållstillstånd

Denna ruta symboliserar att det är först här som en person kan anses vara etablerad i Sverige.

16. Deltagande i samhället

Denna ruta symboliserar personers deltagande i samhället i ett bredare perspektiv. Här handlar det om förutsättningar för att kunna leva ett gott liv på lika villkor som personer utan funktionsnedsättning samt möjligheter att delta i samhällsgemenskapen. Ett sådant praktiskt exempel är att kunna rösta i allmänna val.